

Existență marginalizată

La începutul anului, am ascultat, în sala Moruzan a Teatrului Național din Timișoara, într-o bună lectură a actorilor, piesa *Requiem* de Hanoch Levin, un text scris după trei povestiri cehoviene. Că nu e întâmplătoare apropierea, într-un anume registru, de celebrul scriitor rus a dramaturgului israelian realizez acum, după ce am văzut spectacolul cu o altă piesă a lui, **Krum** (datând din 1975), în premieră pe scena aceluiași teatru, în regia lui Radu Afrim. Ca în proza sau teatrul lui Cehov, viața din aceste piese are izvorul autentic, curgând cu impulsurile ei, după orare imperceptibile, consumându-se în ritmul de existență al trăitorilor într-un anume loc. În spațiul ancestral, erodat, fără perspectivă, în primul text, și în periferia urbei, marcată de marginalizare (titlul din traducerea în franceză, 2001, a lui Laurence Sendrowicz este *Krum l'ectoplasme*), în acesta, adus pe scenă. Existența blocată naște criza în piesele lui Hanoch Levin, care, ca autor de teatru încă din deceniul șapte al secolului trecut, are, se vede, și lecția teatrului modern. Realismul temporal al textelor se scurge în clepsidre de atemporal existențial sau absurd.

Krum este fiul risipitor întors la mama acasă, cu rucsacul gol, dintr-o americanăscă aventură. Treptat, reintră în climatul anost al comunității. Va ajunge în pragul nunții, dar își va abandona mireasa, în brațele celui alt pețitor. Pe fondul lentei eșuări a tânărului personaj, se derulează, în piesă, traiul cotidian al suburbiei, cu alte nunți, dorințe mocnite, viscerări erotice, două morți,

între care și cea a mamei lui. Eșec, singurătate, neputință, dar și o stranie umilință a destinului. Cu această predestinare (socială, istorică, existențială) pare a se afla în contradicție (conflict fiind prea mult spus, în absența vreunei replici) suflarea locului.

Regizorul Radu Afrim evită povestea și chiar o ascunde, prin decupaje de acțiuni încetinite (poate și din cauza jocului), compartimentări de spații. Cu decorul Krisztinei Nagy, în spatele scenei, se definesc trei *locuiri*, în plasare arhitecturală: casa părintească, camera bolnavului și grădina simbolică. În fața lor, prim-planul pieții, mica *agoră*, unde se consumă, în principal, întâmplările cu asistență colectivă. Prin scene fragmentate, cu efect parodic, caricatural, se difuzează starea întregului spectacol: de existență minimală, iluzionată de clipe revenind ciclic, sau marcată de obișnuite pierderi, așa încât și moartea să fie trăită ca o simplă încheiere de drum.

Personajele se definesc clar. Krum, interpretat de Victor Manovici, este tânărul care nu-și poate survola condiția și cartierul. Treptat, el se distanțează și poartă cu sine o altă percepție a lucrurilor. Drumul acesta e bine conturat de actor, ca o dramă de personaj, între aspirație și răul (boala) incurabil al locului. Doar că, la premieră cel puțin, finalul (când Krum rămâne singur în piață) e pierdut, fără suficientă expresivitate interioară. Mama, întruchipată de Mihaela Murgu, duce cu ea o tradiție, până la exasperarea agresivă a tânărului. În *locuirea* grădinii, sub mirajul iubirii necernzurate creștinește, se petrec scenele erotice ale norei refuzate, Truda, motivată fizic de Daniela Bostan. Mirele câștigător este prea îndrăgostitul Tahti, sugerat cu alură de adolescent de către Colin Buzoianu.

Din a treia *locuire*, plasată scenografic la mijloc, Ion Rizea prin personajul lui, Tugati, bolnavul, aparent unul închipuit, fixează, dincolo de caricatura grotescă a omului înfricoșat, prezența bolii incurabile a locului, un cancer al neputinței și abandonării. Tugati are parte și el de nuntă. Apare o ființă care vrea să-l salveze: Dupa, un personaj surprinzător, adus de actrița Andreea Tokai (nominalizată UNITER 2005). Se înviorează nu numai așezarea, ci și spectacolul, deturnându-l parcă spre o altă posibilă țintă, cea a riscului. E cel mai împlinit și convingător rol. Dintr-o altă categorie, trecători prin piață, fac parte bârfitorii, doi vânători de nunți, Felicia și Dulce, savuros caricaturizați de Luminița Stoianovici și, respectiv, Cristian Szekeres. Târgul îl completează Luminița Tulgara cu a sa cocotă Tswista, Damian Oancea cu italianul Bertoldo, Traian Buzoianu cu Doctorul. (Oricum, partiturile actricești nu au un discurs valoric omogen sau pe aceeași relevanță de expresie). Grupul de tineri din piață luminează cu speranță un ciclu al vieții imperturbabil.

Un anume scepticism străbate genul de teatru scris de Hanoch Levin. Spectacolul e apăsător, cu exuberanțe de parodie. Nu știu exact pentru ce gen de spectatori.

Teatrul Național Timișoara – Krum, de Hanoch Levin. Traducere: Diana Iliescu. Un spectacol de Radu Afrim. Scenografia: Krisztina Nagy. Cu: Victor Manovici (*Krum*), Mihaela Murgu (*Mama*), Cătălin Ursu (*Shkit*), Ion Rizea (*Tugati*), Cristian Szekeres (*Dulce*), Luminița Stoianovici (*Felicia*), Colin Buzoianu (*Tahti*), Daniela Bostan (*Truda*), Andreea Tokai (*Dupa*), Luminița Tulgara (*Tswista*), Damian Oancea (*Bertoldo*), Traian Buzoianu (*Doctorul*), Paula Maria Frunzetti (*Mireasa*), Tudor Sârb (*Mirele*) ș.a. Data premierei: 20 mai, 2006.